

Behoort bij schrijven no. 684.665

VERTROUWELIJK

DE PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ

De Pacifistisch Socialistische Partij werd in januari 1957 opgericht door een groep pacifistisch gezinde socialistten toen hun pogingen om als lid van de PvdA hun pacifisme te kunnen uitdragen waren mislukt (met name toen hun eis om een pacifist op een verkiesbare plaats te zetten voor de Kamer, niet was ingewilligd).

De leden van de nieuwe partij kwamen hoofdzakelijk voort uit Derde Weg, Kerk en Vrede, Anva en diverse federalistische verenigingen, terwijl enige tijd na de oprichting een groot aantal bestuurders en leden van de ontbonden Socialistische Unie de gelederen kwam versterken.

Door de Partij werd reeds in maart 1958 deelgenomen aan de verkiezingen voor de Provinciale Staten, uitsluitend in de Provincie Noordholland. Men had in PSP-kringen geen grote verwachtingen van het resultaat doch besloot toch deel te nemen als een soort oefening in het voeren van een verkiezingscampagne met het oog op de kamerverkiezingen in 1959. Het resultaat was echter alleszins bevredigend: 35.051 stemmen (3,2 %) wat 2 PSP zetels opleverde. Men achtte het dan ook verantwoord in 24 gemeenten deel te nemen aan de twee maanden later gehouden gemeenteraadsverkiezingen, welke de PSP met 55.125 stemmen (3,8 %) in 13 gemeenteraden bracht met 17 zetels.

Als men zich er rekenschap van geeft dat de PSP in de verkiezingsperiode 1958 ongeveer 1000 leden telde moet men aannemen dat de PSP-leiding kon constateren dat het programma van de PSP bij het kiezersvolk was aangeslagen.

Toch heerste er in het bestuur geen unanimiteit over de wenselijkheid tot deelneming aan de Kamerverkiezingen in 1959. Afgezien van het feit, dat men niet over voldoende competente kandidaten beschikte, waren sommigen van oordeel dat de gewijzigde politieke koers van de PvdA (o.a. in het Nieuw-Guinea-beleid) meer en meer in PSP richting ging, zodat beter met een gemeenschappelijke PvdA-PSP-lijst zou kunnen worden uitgekomen.

Toen tenslotte toch werd besloten dat de PSP in alle kieskringen zou deelnemen, rezen nog moeilijkheden over de volgorde op de greslijst. Deze moeilijkheden vloeiden voort uit de controverse waarmee de PSP bij voortdurende te kampen had vanwege haar dualistische doelstellingen: pacifisme en socialisme. (Het was in dit geval vooral de afd. Amsterdam die zich verzette tegen het feit dat Lankhorst als

VERTROUWELIJK - 2 -

- 2 -

lijsttrekker fungeerde. Afgezien van andere bezwaren achtte men hem niet "links" genoeg.)

De verkiezingen brachten 2 PSP-ers in de Kamer (ruim 110.000 stemmen, 1,84 %). De oppositie tegen Lankhorst werd na zijn verkiezing voortgezet met o.a. als resultaat dat hij - hoewel lijsttrekker - geen fractievoorzitter werd.

De eclatante successen bij de verkiezingen in 1962 voor de Staten en gemeenteraden liggen nog vers in het geheugen. De PSP had "de wind mee" daar in de periode waarin de verkiezingen vielen, algemene bezorgdheid heerste over een mogelijk gewapend conflict om Nieuw-Guinea en met betrekking tot de atoombewapeningswedloop. Vele kiezers zagen dan ook in het uitbrengen van hun stem op de PSP - zo mag worden verondersteld - een mogelijkheid om aan deze gevaren te ontkomen.

Bij de Statenverkiezingen verwierf de PSP 141.468 stemmen (3 %) en er deden 13 PSP-statenleden hun intrede. De gemeenteraadsverkiezingen 2 maanden later leverden 30.292 stemmen meer op (171.760, 2,8 %), neerkomende op 77 zetels in 53 gemeenten.

Voor de komende kamerverkiezingen rekent men in hogere PSP-regioenen op \pm 5 zetels. Over het algemeen verwacht men echter geen (noemenswaardige) verhoging van het stemmental in deze kringen en zal men voldaan zijn zich op het in 1962 behaalde stemmen-aantal te kunnen handhaven. (Men is waarschijnlijk realistisch genoeg over de oorzaken die in 1962 zulk een beduidend aantal PSP-stemmen te weeg brachten.)

Met betrekking tot de organisatie van de PSP moge hieronder een overzicht volgen van de voornaamste organen en besturen.

- a. Hierarchisch is het "Congres" het belangrijkste; dit komt 1x per jaar in algemene vergadering bijeen o.a. voor bestuursverkiezing.
- b. Dan volgt de Partijraad welke in '59 werd ingesteld en waarin in principe 40 personen zitting hebben. De leden worden voor 2 jaar gekozen, tussentijdse vacatures worden niet aangevuld. De Partijraad ziet zich kwesties voorgelegd waarin niet door huishoudelijk reglement of statuten wordt voorzien en treedt op als in het partijbestuur de stemmen staken. Partijraad en Partijbestuur beslissen gezamenlijk over kandidatenlijsten.

- c. Het Partijbestuur bestaat uit 17 leden en wordt door het congres gekozen. Uit zijn midden wordt een dagelijks bestuur gevormd en het kiest commissies van advies. Er bestaan thans 9 van dergelijke commissies voor verschillende onderwerpen, variërend van internationale Zaken tot dierenbescherming.
- d. Vervolgens de Gewestelijke Besturen. Sinds kort is er in elke provincie een, dus 11.
- e. De Afdelingsbesturen (op 7 mei '62, 84 in getal).
Het aantal leden liep van + 400 bij de oprichting op tot + 800 eind 1957; 1300 in april 1958; 2425 in april 1959; 2621 in juli 1960; 2991 in maart 1962 terwijl de Statenverkiezingen in die maand een grote ledentoeename tengevolge had (er waren er 3300 in april). Thans moet het aantal leden geschat worden om de 4000 te liggen.

Personen:

De Partijraad telt momenteel 35 leden
17 pacifisten, 13 socialisten, 13 die tot beide richtingen kunnen worden gerekend en 4 wier instelling niet bekend is.

Het Partijbestuur ziet er thans als volgt uit.

voorzitter	P.A. Burggraaf	(zowel soc. als pac.)
vice voorz.	dr. L.E.W. van Albada	(pac. richting)
alg. secr.	H. Branderhorst	(soc. richting)
pol. secr.	A.J. Bruggeman	(" ")
penningm.	L.P. du Bois	(pac. richting)
propagandist	G. van der Heide	(soc. richting)
Hoofdred.	H. Bovenkerk	(zowel soc. als pac.)
Bevrijding		
leden	J. Brandsen	(soc. richting)
	mej. M.C.J. Snethlage	(soc. ")
	ir. J.D. Hoepelman	(soc. ")
	drs. B. van der Lek	(pac. richting)
	W.H.P. Meyer	(soc. richting)
	W. de Wolf	(zowel soc. als pac.)
	K.J.W. Hensen	(soc. richting)
	M. van Pelt	(" ")
	J.E. Vogt	(zowel soc. als pac.)
2e secr.	J. van Veen-Woelders	(soc. richting)

- 4 -

In de Kamer hebben momenteel voor de PSP zitting: H.J. Lankhorst en O. Noordenbos. Deze laatste is in 1962 in de plaats gekomen van de overleden ds. N. van der Veen. Tegen Lankhorst, die na van der Veens dood als fractievoorzitter optrad en ook voor de komende verkiezingen wederom als lijsttrekker fungeert, zijn onlangs opnieuw bezwaren gerezen, ditmaal ook van de zijde van het Partijbestuur. Men verwijt hem te slap te zijn opgetreden bij de aanvallen die hij te verduren had in een televisie-debat tussen 6 lijststaanvoerders. Het Partijbestuur heeft dan ook besloten aan de Partijraad voor te stellen voor de volgende zittingsperiode van de Kamer W.H.P. Meyer als fractievoorzitter aan te wijzen (no. 3 op de groenlijst). Meyer is afkomstig uit de Socialistische Unie, waarin hij de functie van voorzitter van het partijbestuur heeft bekleed.

Hij is tevens lid geweest van de Ned. Vredesraad, doch heeft daarvoor bedankt uit protest tegen het feit dat de NVR niet protesteerde tegen de executie van Nagy en Maléter in Hongarije.

Verhouding tot de SWP

Reeds vóór de z.g. Bruggroep zich consolideerde in de SWP waren er contacten met de PSP en gingen aan beide zijden stemmen op over de wenselijkheid van samengaan. Een uitvloeisel hiervan was de oprichting - half 1959 - van een voorbereidingscomité tot vorming van een werkgroep uit SWP, PSP en SDC (het Sociaal Democratisch Centrum van leden van de Partij van de Arbeid, die een meer linkse koers van de PvdA voorstonden). Het hoofdbestuur van de PSP wenste (in tegenstelling tot dat van de beide andere organisaties) deze werkgroep niet officieel te erkennen. Begin 1960 werd zelfs een "commissie van drie" benoemd om de contacten met de SWP te onderzoeken.

Deze commissie kwam tot de conclusie dat het funest voor de partij was, dat zich groepen in de partij aan het vormen waren die bleven vasthouden aan samenwerking met de SWP. De commissie gaf het partijbestuur dan ook de aanbeveling deze groepen in de partij voor het alternatief te stellen: zich van de SWP te distancieren of uit de PSP te treden. Zonder dat terzake een besluit werd genomen, was er toch op den duur van een officieel contact met de SWP

- 5 -

geen sprake meer, daar de genoemde werkgroepen gaandeweg verliepen.

Op 29 mei 1961 zag de leiding van de PSP zich genoodzaakt een verklaring uit te geven, waarin persberichten werden gedementeed, die melding maakten van onderhandelingen tussen PSP en SWP over mogelijke aaneensluiting der beide partijen of tenminste uitkomen met een gezamenlijke lijst bij de verkiezingen 1962.

Nadien is echter gebleken dat de z.g. linkervleugel van de PSP, vooral in Amsterdam nog steeds actief was. Deze groep zou gaarne zien dat de SWP haar gelederen kwam versterken.

Ook thans nog hoopt een aantal links-georiënteerde kaderleden van de PSP dat de SWP-leiding zal besluiten over te gaan tot opheffing en de leden te adviseren zich te voegen bij de PSP. Men is zich in die kringen altijd terdege bewust geweest van het tekort in de PSP aan een politiek goed geschoold kader en van de schaarse vertegenwoordiging in haar rijen van het z.g. arbeidersselement.

In de kringen die versterking van de partij door voormalige SWP-ers zouden toejuichen, zijn de meningen verdeeld over de vraag of de kopstukken uit de SWP ook in de PSP al dadelijk een leidende rol moeten gaan spelen. Sommigen zouden dit een verkeerde tactiek achten, anderen zijn van oordeel dat geen discriminatie mag worden toegepast bij leden van de PSP.

14 mei 1963

VERTROUWELIJK